

Werk en loon voor iedereen

Een plan van de SP voor de onderkant van de arbeidsmarkt

Al vele jaren worstelen overheden met het vinden van een structureel antwoord op de vraag hoe de kwaliteiten van de mensen aan de 'onderkant van de arbeidsmarkt' ingezet kunnen worden voor hun eigen ontwikkeling en voor de samenleving. Allerlei regelingen zijn gekomen en gegaan: Banenpool-, Melkert-, WIW- en ID-banen, en ook de elkaar snel opvolgende veranderingen binnen de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) laten zien dat een blijvende oplossing niet gevonden is.

De laatste jaren klinkt de roep om het scheppen van één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt steeds luider. En dat is logisch: de verschillen in positie ten opzichte van de arbeidsmarkt voor iemand die een WSW-indicatie krijgt en iemand zonder vakopleiding die jarenlang in de bijstand zit, zijn kleiner dan het verschil in behandeling rechtvaardigt, en voor uitvoerders van de sociale zekerheidswetten en werkgevers zijn de verschillende regelingen alleen maar lastig.

Ook het kabinet Rutte -Verhagen zet in op een uniforme regeling voor de mensen die gerekend worden tot de onderkant van de arbeidsmarkt. Kernpunt van die regeling is het toepassen van 'loondispensatie' voor mensen met een 'beperkte verdien capaciteit'. Dat wil zeggen dat de betrokkenen ook bij een volledige werkweek minder betaald krijgen dan het minimumloon en daarnaast een aanvulling volgens de uitkeringsregeling waar ze –eventueel-- onder vallen. Naast het loslaten van het minimumloon is ook een forse bezuiniging op de gelden voor arbeidsre-integratie prominent onderdeel van de het Regeerakkoord. Beperking van de instroom in de sociale werkvoorziening moet structureel 650 miljoen per jaar gaan opleveren, en beperking van begeleiding en re-integratie nog eens ruim 400 miljoen. Die bedragen komen overigens bovenop de zware kortingen die het vorige kabinet al doorgevoerd heeft.

Het Centraal PlanBureau (CPB) gaat uit van een daling van het aantal plaatsen in de sociale werkvoorziening met een derde (zo'n 30.000) tot 2015, en nog verder daarna. Het kabinet gaat er blijkens het Regeerakkoord van uit die mensen, en ook veel anderen die nu in een gesubsidieerde baan werken of thuiszitten, met loondispensatie in het bedrijfsleven aan het werk komen.

Naar de mening van de SP is dat enerzijds een zeer irreële verwachting en anderzijds een onwenselijk perspectief, omdat het werkende mensen –ondanks hun volledige inzet-- gevangen houdt in uitkeringsregelingen.

Niet reëel, omdat lagere loonkosten maar een bijkomend aspect zijn als het gaat om het bieden van werk aan mensen 'met een vlekje'. Veel belangrijker voor een werkgever is dat er 'geen gedoe' is. Dat wil zeggen dat de begeleiding goed geregeld moet worden en dat risico's zoals dat van langdurige arbeidsongeschiktheid afgedekt zijn. De grote bezuinigingen op het budget voor begeleiding zal ertoe leiden dat de bereidheid van werkgevers om mensen met een beperkte verdien capaciteit aan te nemen eerder zal afnemen dan toenemen.

Onwenselijk is de kabinetsoplossing omdat hij het minimumloon ondergraaft. Wij zien het als een teken van beschaving dat we iedereen die volledig werkt en zich daarbij naar vermogen inzet, een loon ontvangt waarvan rond te komen is. Mensen met een arbeidsbeperking het perspectief geven dat ze hun hele leven hard werken in een regulier bedrijf en nooit uit de bijstand- of wajonguitkering raken is, vloekt nadrukkelijk met ons beeld van een fatsoenlijke samenleving.

De uitwerking van de Regeerakkoordpassage over de onderkant van de arbeidsmarkt wordt op korte termijn verwacht. Als SP zullen we dan kritiek leveren en doorgaan met het mobiliseren van de

betrokkenen in de campagne *Armoede werkt niet*.

Vooruitlopend daarop willen we ons eigen plan presenteren. Wij vinden het van groot belang dat die ene regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt er komt, en vooral iedereen die kan werken, daartoe ook in de gelegenheid gesteld wordt en er ten minste het minimumloon voor ontvangt. De contouren van een regeling die dat mogelijk maakt, en waarin geleerd is van de ervaringen die de afgelopen decennia zijn opgedaan, staan hieronder.

We beseffen dat de regeling zonder landelijke steun niet in te voeren is. Met ons voorstel willen we daarom vooral de discussie een andere wending geven: niet langer aansturen vanuit de financiën, maar vanuit de mensen die het betreft. Van de Groningse politiek en het Groningse college van B en W vragen een kritische beoordeling van ons plan, suggesties om het te verbeteren en vervolgens inzet om het bij Kabinet en Parlement onder de aandacht en in discussie te brengen. Ook verzoeken we het college een berekening te maken van de kosten en baten van het plan voor de gemeente Groningen, zodat we op basis van die cijfers een schatting kunnen maken van de landelijke kosten en opbrengsten en ook dat element in de discussie kunnen betrekken.

Als we het hebben over de onderkant van de arbeidsmarkt, hebben we het over de mensen die wel een arbeidsprestatie kunnen leveren, maar geen arbeidsprestatie die op de arbeidsmarkt een volwaardig (minimum) loon opbrengt. Dat is de groep waarvoor het kabinet werken zonder recht op minimumloon als oplossing ziet en de groepen waarvan breed geconstateerd wordt dat er één regeling voor moet komen. Dat zijn de mensen die nu in de WSW zitten, de mensen in langdurige gesubsidieerde banen, de mensen die aan het werk zijn met een loonkostensubsidie en veel mensen die noodgedwongen en zonder perspectief thuis zitten (in de bijstand, de Wajong, de WIA en zonder uitkering).

Voorstel

Ons voorstel houdt in, dat **al** die mensen in dienst komen van een organisatie van een gemeente of van meerdere gemeenten samen. Dat kan een werkvoorzieningsschap zijn, maar ook een stichting die namens de gemeente(n) als werkgever opereert. Niet de gemeente zelf, om problemen met de CAO te voorkomen.

Deelnemers komen na een gewenningsperiode met behoud van uitkering van maximaal zes maanden in dienst, en krijgen dan het minimumloon betaald. Ze worden waar mogelijk gedetacheerd bij bedrijven, overheden en instellingen. Daarbij geldt dat de gemeente een detacheringsvergoeding móet vragen bij inhuur door commerciële bedrijven en een vergoeding kán vragen bij andere instellingen. De vergoeding die bedrijven moeten betalen bedraagt de loonwaarde die het werk van de mensen heeft.

De bedrijven en instellingen hebben geen werkgeversverplichtingen. Voor de begeleiding zorgen gemeente en inleners samen, waarbij de verantwoordelijkheid bij de gemeente ligt. Een bedrijf kan er ook voor kiezen om iemand rechtstreeks in dienst te nemen. Dan geldt de CAO van dat bedrijf en wordt er met de gemeente een maatwerkafpraak gemaakt over de financiële compensatie die het bedrijf krijgt.

Voor mensen die in een beschutte omgeving moeten werken, wordt dat werk geregeld, zoals dat nu ook voor WSW'ers gebeurt.

Quotum voor grote bedrijven

Zodra het voorstel realiteit is, komt er een wettelijke verplichting voor grote bedrijven om een bepaald percentage van het personeelsbestand in te vullen met de gedetacheerden. Als de begeleiding goed geregeld is, en bedrijven geen risico dragen bij ziekte en dergelijke, mag van hen medewerking geëist worden.

Gevolgen

Uitvoering hiervan betekent dat een fors deel van de Wajongers en de Wwb'ers een baan krijgt en dat de gemeenten de verplichting krijgen mensen bij hun werk te begeleiden, maar daarnaast ook de beschikking over veel nuttige arbeidskrachten. Detachering zal immers niet alleen gebeuren bij bedrijven, maar ook bij gemeenten zelf en bij allerlei maatschappelijke organisaties.

Onafhankelijke, zorgvuldige diagnose

Cruciaal in het voorstel is dat er een goede diagnostisering komt. Een terecht verwijt aan de vroegere Melkert- ID- en WIW-banen is dat daar mensen in geplaatst werden die met goede begeleiding prima terecht konden op de reguliere arbeidsmarkt. Die fout moet niet herhaald worden. De zorgvuldige diagnostisering moet buiten de gemeente georganiseerd worden, om oneigenlijke beslissingen te voorkomen. Een second-opinion voor de diagnose moet eenvoudig aan te vragen zijn, en periodiek wordt beoordeeld of de situatie veranderd is.

Lokale invulling

Hoe de gemeenten het verder gaan organiseren, is aan de gemeenten. Daar moet de landelijke politiek vanaf blijven. Wel wordt landelijk voorgeschreven dat werkgevers- en werknemersorganisaties lokaal betrokken moeten worden bij de bepaling welke taken gedaan kunnen worden door mensen waarvoor geen inleenvergoeding wordt gevraagd (om verdringing en oneerlijke concurrentie te voorkomen).

Kosten en baten

De kosten van het voorstel zullen aanzienlijk zijn, ook als rekening gehouden wordt met de besparing aan uitkeringen en de opbrengst aan inleenvergoedingen. Maar de maatschappelijke baten zijn enorm. Enkele honderdduizenden mensen worden opgenomen in het arbeidsproces en krijgen de kans hun talenten te ontplooiën en er komt veel energie vrij die gestoken kan worden in de samenleving. Daarbij houden we het minimumloon –een belangrijk baken van beschaving— overeind en bieden we de mensen die het betreft de status van volwaardige werknemer, in plaats van 'werker met behoud van uitkering'.

Niet vrijblijvend

Deelname aan de regeling voor mensen die daar op basis van de zorgvuldig gestelde diagnose op aangewezen zijn, is niet vrijblijvend. Deelname weigeren betekent een sanctie.

Beperkte loongroei

Voor wat betreft de hoogte van loon is het minimumloon ook hier het minimum. Om de betrokkenen perspectief te bieden op een beperkte loongroei, is het wenselijk dat ze stapsgewijs iets hoger kunnen komen: tot 110 procent van het minimum, en tevens enige pensioenopbouw te regelen. Door het maximum weinig boven het minimumloon te leggen wordt voorkomen dat iemand in eenzelfde functie in het reguliere bedrijfsleven minder verdient.

Groningen, januari 2011
Raadsfractie SP Groningen